

Öt évtized a rövidáru szakmában

Kutasi Csaba

A TMTE ipartörténeti és hagyományvédő szakosztálya 2011. május 25-i rendezvényén, a kiemelkedő textiles személyiségek életútja sorozat keretében Szentpéteri Gyula tartott rendkívül érdekes beszámolót életútjáról.

Szentpéteri Gyula annak a rövidáruiparnak a legavatottabb személyisége, ahol a kötszertől a függőnyig, a nemszött kelméktől a húzó- és tépőzár szalagig számtalan termék készült.

Az előadó megemlékezett arról, hogy a hazai rövidáruiparban korábban kilenc üzemet tartottak számon: az Albertfalvi Cérnázógyárat, a Fonalkikészítőgyárat, a Gardénia Csipkefüggönygyárat, a Kalapgyárat, a Lőrinci Szalag- és Csipkegyárat, a Lőrinci Textilipari Vállalatot, a Paszományárugyárat a Rico Kötszerműveket és a Szalag- és Zsinórgyárat. Ezeket az állami vállalatokat, amelyek együttesen mintegy 5–6 ezer embernek adtak munkát, az 1950-es években szétszórta műhelyek, kisüzemek összevonásával hozták létre. Ma már ezek közül egyedül az Albertfalvi Cérnázógyár működik – főleg neves külföldi gépkocsi gumiabroncs kordtermékek gyártására szakosodva –, a többi jogutód nélkül megszűnt. A gyárak termékei iránt igen nagy volt a hazai kereslet, hiszen amikor például egy millió új lakás épült Magyarországon, akkor három millió ablakra való függöny hazai gyártását kellett megoldani. Emellett még számos más rövidáru-ipari cikket is fel lehetne sorolni, amelyekből a gyártókapacitásokat meghaladó igények sem voltak ritkák.

Találkozás a textiliparral

Szentpéteri Gyula személyes életpályája 1953-ban érdekes módon kapcsolódott össze a textiliparral. A textiles Lóden csapat – a hajdani Lóden Posztógyár labdarúgó csapata – futballistájaként a Kondorosi úti üzemben sportállásban alkalmazták. A legendás hírű, későbbi MTK-s és többszörös válogatott Sándor Károly is itt volt „textiles”. A futball lekötötte idejét, így főként a fizetés felvételekor járt csak társaival az üzemben.

A Budapesti Műszaki Egyetem gépészmérnöki karának nappali tagozatán kezdett tovább tanulni, de családi gondok miatt nem tudta volna ezt így folytatni. A Lóden Posztógyár mindent elintézi tagozaton mégis folytathassa tanulmányait. Ekkor nagyszerű emberek, remek textiles vezetők (Vég László, Kamarás Sándor, Várkonyi László, Vincze György és mások) köré került, amire ma is szívesen emlékszik vissza. Ma is nagy szeretettel emlegette a balatonföldvári közös tanulásokat és a kellemes szabad programokat. Az eredményes tanulmányokat a gépészmérnöki diploma megszerzése koronázta meg.

A Szalag- és Zsinórgyár, mint meghatározó munkahely

Közben tevőlegesen is elkötelezte magát a textil szakmával, 1958-tól a *Heveder- és Azbesztipari Vállalatnál* dolgozott, két évig honvédségi textil átvevő, műszaki ellenőr is volt. 1963-ban a Heveder- és Azbeszt-

ipari Vállalat, az Angyalföldi Zsinórgyár, a Szalagáru Gyár és a Debreceni Textil Művek összevonásával megalakult a *Szalag- és Zsinórgyár*, itt folytatta munkáját és az 1500 fős üzem főmérnökeként 1999. évi nyugdíjazásáig végig itt dolgozott.

Külön kiemelte *Keserű Jánosné* minisztersége alatt lefolytatott textilipari gépfejlesztések (az ún. „textilipari rekonstrukció”) időszakát, amikor a Szalag- és Zsinórgyár eszközháttere is jelentősen korszerűsödött. Persze voltak problémás beruházások is, amikor pl. állami döntés értelmében a kiváló német gépek helyett (mert Németország éppen nem vette át a magyar marhahúst) spanyol csévéelőgépeket kellett beszerezni. Az üzembe állítás előtti megoldást az új gépek szétszedése és külön beszerzett német alkatrészekből történő eredményes felépítése biztosította.

Az előadó külön szóba hozta az egyedi akciókat is, amikor pl. Észak-Vietnam háborús konfliktusára hivatkozva utasítást kaptak a *Szeged-pólya* (szövítt, zártszélű gézszalag) gyártásának rendkívüli felfuttatására. Vagy amikor az évi 30 millió párat produkáló cipőfűző gyártó kapacitás kevésnek bizonyult. Érdekes feladat volt az egyik terméknek a honvédségi igények kielégítését célzó megnövekedett igénye miatt a termelés kihelyezése is: az akkori honvédelmi és a könnyűipari miniszter rendelkezése értelmében a danubiaszalag gyártását egy debreceni laktanyaépületbe telepítését kellett gyorsan megszervezni. A gyár hamar kialakította a debreceni szalagszövő üzemét, azonban a katonafeleségekre alapozott termelőmunka végül nem jött össze.

A Szalag- és Zsinórgyár termékei közül hasonlóan nagy igény volt gumipertlire és -szalagra, a húzózár-szalagokra, a szövítt szalagcímkekre, tépőzár-szalagokra, a nadrágok derékpántjánál alkalmazott tapadószalagokra, a koptatószalagokra, a hímzett „barmeni” szalagokra, a piros-fehér-zöld nemzeti színű szalagokra és zsinórokra, és minden egyéb, a gyár profiljába tartozó áruira.

Szentpéteri Gyula európai hírű szakemberré képezte magát az azbesztből készült termékek terén. Az azbeszt szigetelőtömités pl. tűzhelyekhez kellett, a tankok azbesztszövetek felhasználásával készült fékbetétjének gyártására is nagy igényt támasztott a Szovjetunió és az érdekszférájába tartozó európai országoknak az ún.

Varsói Szerződés keretében létrejött katonai szervezete. A szovjet eredetű azbeszttel számos feldolgozásbeli problémájuk volt, így hosszabb időt töltött az ezt az ásványi szálanyagot termelő kinti partnereknél is. Mit érdekességet, megemlítette, hogy az akkor érvényes embargó miatt a dél-afrikai azbeszt beszerzését csak úgy lehetett megoldani, hogy az Angliában átcsomagolt anyag brit származású áruként érkezett be. Szentpéteri Gyula 1999-ben ment nyugdíjba, majd az Orsó Kft.-nél – az egyik olyan társaságnál, amely a Szalag- és Zsinórgyár végelszámolása során a gépek jelentős részét megvásárolta – dolgozott tanácsadóként 2010 nyaráig.

Résztétel a mérnökképzésben és a TMTE munkájában

Szentpéteri Gyula számára fontos lehetőség volt a felsőfokú szakmai képzésbe való bekapcsolódás. Még dr. Schmalz József tanszékvezető hívta meg a Könnyű-

ipari Műszaki Főiskolára, ahol 2000-ig tanította a rövidáru ipari ismereteket. Örömmel emlékezett vissza, hogy amikor felvehető tantárgyként szerepelt a „rövidáru-tudomány”, mindig „telt ház” előtt tarthatta előadásait az utolsó évfolyamos hallgatóknak. Az Állami Vizsgabizottság tagjaként is rendszeresen tevékenykedett a főiskolán.

A Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület rövidáru szakosztályának elnöke volt tíz évig. A TMTE által szervezett konferenciákon, vitanapokon számos előadást tartott. A KGST keretében a Magyar-Román Könnyűipari Vegyes Bizottság elnökeként is aktív tevékenységet folytatott.

Mint elmondta, 77 évesen is nagyon hiányzik neki a munka, a kollegákkal való találkozás. Ezért is külön öröme szolgált a TMTE ipartörténeti és hagyományvédő szakosztályának meghívása.